

נאמר של נייר

אשר צרפתי מדהים על הבמה * מי רצח את היים
ארלוזורוב? * נחלתו המצרית של אהרון מגד * גב' ליטווין מביאה
„תחרים יקרים...“ לידינו הזרות והגסות * „מוסכם על השר המר...“

היום ופועלים יהודים. גישה זו מחייבת כרית בין הפועל היהודי ובין הפלח, בעוד שהגישה השוללת את משה-הכנסה משמעה כרית בין היישוב כולו לאפנרדי...“
בשנת 1926 נבחר היים אלזוורוב כמו-כיר מפלגת הפועל הצעיר. אחרי האיחוד בין הפועל הצעיר ואחדות העבודה הפך מקורב יותר לפרופ' חיים וייצמן, בדיעבד תיו ובגישתו המדינית כלפי ממשלת המנדט, השאלה הערבית ובעיית הגשמתו של המפעל-הציוני בארץ. וייצמן ראה בארץ-לוורוב את תלמידו ויורשו, למרות היותו איש תנועת-הפועלים. בקונגרס הציוני ה-17, שנערך בשנת 1931, שבמהלכו הודח הפרופ' חיים וייצמן ממישרת נשיא התנועה הציונית, מונה הד"ר חיים ארלוזורוב כמו-המחלקה המדינית של הסוכנות היהודית, והוא בן 32 בלבד. דויד בן-גוריון, חברו למפלגה היה באותה שנה בן 45. בתוקף תפקידו הבכיר, ניהל ארלוזורוב את מערכת-היחסים בין הסוכנות-היהודית לממשל הבריטי בארץ, ויום סדרת פגישות עם נציגי הפלסטינים, אנשי מפלגת ה-איסקל, פגישות יחידות שבהן התנהלו שיחות אידיאולוגיות עם פלסטינים. מעניינת ביותר אבחנתו של היים ארלוזורוב את תופעת הסוציאליזם-היהודי לאור הסוציאליזם האירופי. לדעתו נכשל האיניטרנציונל הראשון, משום הכרזתו כי לפור על אין מולדת, ומשום ניסיונו להשוות בין צרכי העמלים בני כל העמים. תוך התעלמות מהתפתחותם ההיסטורית, לדעתו של ארלוזורוב, תופעה מקבילה לסוציאליזם-היהודי היא הנארדניקים הרוסיים בשנות השמונים למה שבעבר. הנחתו הייתה כי רעיון כיבוש העבודה של הפועל הצעיר, „הוא מעשה בניין של הפרט העיב“

והיתה בו תחושה שעליו להספיק מהר. הכל, כבר בשלבים הראשונים של הקאריריה שלו בארץ-ישראל עסק ארלוזורוב בבעיות-יסוד כלכליות, וכדוגמה ניתן לציין את התייחסותו לנושא המיסוי הבריטי: „הוא דורש להשחרר מהכובת המס הכנסות שלמשה 150 לאי (לירות) ארצישראליות) לשנה, ובכך לשחרר מראש 85-90 אחוז מהתושבים, לרבות פל-“

ד"ר חיים ארלוזורוב
עליית היטלר מחזקת הרנויוניסטים

שמנוניות, רבות הדר וגיונונים, שבהן לוקים כל השחקנים בקול מנוטוני ותנועה אחידה, כאילו כל שחקני התיאטרון ביש-ראל הם שחקן אחד בהכפלות רבות, מוזמן ללכת לצפות באיש המרתף ולראות ביצוע תיאטרוני מעולה, שהיה זוכה בתשואות על מיטב בימות התיאטרון בעולם. אשר צרפתי ניחן בסגולה, שאם יקרא על בימת התיאטרון את מגילת-העצמאות, הוא יהיה פוך אותה להצגת-תיאטרון מרתקת. אלא שאליה קוצן בה. הפקה זו, בדומה להפיקות ארץ-אוי-דיזונגוף אחרות, אינה נהנית מעידודה של המועצה-לתרבות-ולאמנות, שמתפקידה לעודד תיאטרון מרתק שכזה. אלא שאשר צרפתי משחק את זה גם בלי סובסידיה.

תיעוד

ארלוזורוב

ד"ר חיים ארלוזורוב, אחת הדמויות המבריקות, הסגוניות והמרתקות שבהיי המדינה-שבדרך, מי שהיה שר-החוץ של היישוב היהודי בארץ (ראש המחלקה המדינית של הסוכנות היהודית) ונרצח ביוני 1933 על חוף ימה של תל-אביב, זכה בימים אלה בפירסומה של ביוגרפיה פוליטית * המציגה את דיוקנו ככוכב-שביט רעיוני ופרגמטי בינות לעסקונה האפורה שניהלה בשנות ה-20 וה-30 את היישוב היהודי בארץ-ישראל, והפכה מאוחר יותר, עם הקמת המדינה, הנהגת המדינה.

חיים ארלוזורוב נולד בשנת 1899 ברוי-מני שבאוקראינה. הוא גדל והתחנך בגרימניה. ציוניו היו בדרך-כלל גבוהים, בעיי-קר במקצועות ההומניסטים. הוא הירבה לקרוא ספרות גרמנית קלאסית. למד עברית אצל אחיה של הסופרת דבורה בארון. בראשית דרכו הושפע עד מאד מן ההיסטוריון גרץ, מאחד-העם וממרטין בובר. בפברואר 1917 עמד חיים ארלוזורוב בבחינות הבגרות. את מיקצועו הי רפואה שיועד לו על-ידי הוריו המיר בכלכלה ובפילוסופיה, מתוך מגמה שכת-ישרת טוב יותר את הישוב היהודי בארץ-ישראל. במשך תקופת לימודיו באוניברסיטה חיבר שירים המוקדשים לנושאים יהודיים, שחלקם מתפרסמים במונוגרפיה על אודותיו שבפתח הספר.

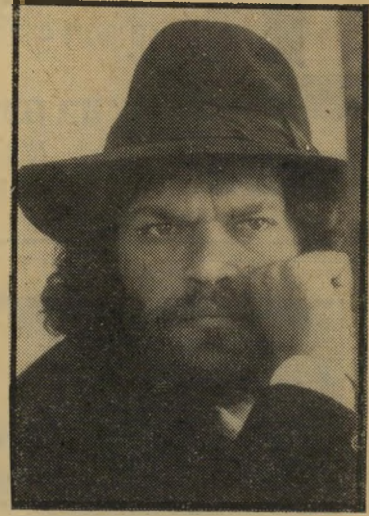
כעבור זמן לא רב ייסד חיים ארלוזורוב סניף של תנועת הפועל הצעיר בברלין, ובמקביל העמיק את ידיעותיו וחקר את ההיסטוריה של תנועת-העבודה בעולם ובי-ארץ-ישראל, תוך שהושפע מרעיונותיהם של גוסטב לנדאוור וא"ד גורדון. בשנת 1920 פגש בוועידת ההתאחדות בפראג, צ'כוסלובקיה, בנציגי הפועל הצעיר מארץ-ישראל, והחליט לעלות ארצה. בינואר 1921 הגיע ליפו, ועד מהרה בא למסקנה שרק הסכמה בין שתי התנועות הלאומיות — היהודית והערבית — תוכל להביא להצלחת המפעל-הציוני. כבר בסוף אותה שנה הפך חיים ארלוזורוב בן ה-22 דמות בולטת בהנהגת תנועת-הפועלים הי-ארץ-ישראלית. ב-1922 השתתף כציר ב-קונגרס-הציוני, וחזר לזמנמה לברלין. שם השלים את התיזה שלו לקבלת תואר דוקטור.

בסיפורה של מרים גטר הודגש שוב ושוב, כי במהלך חייו הקצרים של ד"ר חיים ארלוזורוב, הוא נאבק עם צעירותו,

תיאטרון

„משחק את זה“

„אל תשכחו שכבר 40 שנה אני מציין עליכם מבעד לסדקים שבמרתפי... אני אדם חולה... איש עובד ובוני... אין ספק שאני רוחה, רוחה עד להגעיל... אבל אני לא יודע כלום על המחלה שלי, אני אפילו לא יודע מה כואב לי... אתם לא תוכלו להתעלם מהסבל. אפילו בחברה מתורבת ומתוקנת — האדם חייב להלקות את עצמו מדי פעם, כדי להרגיש בקיומו העצמי... רבותי, סילחו לי שאני מתפלסף איתכם. קשה לי למנוע זאת, כאן מרבות 40 שנות מרתף... כולנו צולעים — מי יותר ומי פחות... כולנו סולרים מהחיים האמרי-תיים... אנחנו מתייחסים לחיים כאל מאז-מין... אתם אומרים: „המסכן הע-לוב הזה ידבר רק על עצמו, שלא ידבר בשם כולנו, או אני רוצה להגיד לכם — אני לא כל-כך אומלל כמו שאתם חושבים... לא העזם להתנסות כמה שהתנסו-תי אני. את מותג-החלב שלכם ראיתם“

אשר צרפתי
יושר אמנותי

כחוכמה. איזו הונאה עצמית...“ במשך יותר משעה, שוכב, עומד, מתנועע ומטיח בקהל שטף של מילים, השחקן אשר צר-פתי, לבדו, על מישטח מצומצם, כשהוא מציג לפני הקהל את אחת מתצוגות המישחק המעולות ביותר שנראו על בימת תינו במשך השנים האחרונות, כשהוא משחק את איש המרתף על-פי רשימות מן המרתף לפיודור דוסטויבסקי. ביישיון שחקני התיאטרון הישראלי, המתפקדים מזה מחצית דור כפקידים של תיאטרון, מהווה השחקן אשר צרפתי תר-סעה חסרת-תקדים, של שחקן מעולה שי-אינו מוכן להפשר עם הרפרטואר המ-מוסכמים, הרפרטואר שאינו נראה לאי-שיות היוצרת שלו. גלריית התפקידים שי-מילא אשר צרפתי בשנים האחרונות מעיי-דה על תהליך ההודככות הבימתי שלו. גילומו את רונטה ברונטה שב משהו הקרב, שלנג בלונגל הכוד וראג באר-חורו ראי ברטולד ברכט, ותפקידו הגדול פקאספר במחזהו של פטר הנדקה, מוכיחים שיושרו האמנותי של צרפתי נטול כל פשרות. מי שעיף מצפיה בהצגות-תיאטרון

ציטוט

הגווארדיה החומה" הרנויוניסטית

קודם עליית הנאצים לשלטון בגרמניה, בדצמבר 1930, מרמה ד"ר חיים ארלוזורוב את הרנויוניסטים לאנשי חלב, כמחה כחלמאים אשר כהניעם למסקנה כי בחורף קר ועל כן יש לבנות תנור, הם מתעלמים מכך שאין לבנים ומנסים לבנות את התנור מחמאה. כך בעיני הרנויוניסטים, בנישחם המדינית ההצהרתית המתעלמת מן הכצור. וארלוזורוב טוען כי „הציונות היא, ביסודה, התקוממות נגד אנשי חלב בחיי העם היהודי...“

עם עליית הנאצים לשלטון בגרמניה, נעשה ד"ר חיים ארלוזורוב לחם פעיל ברנויוניסטים. הוא ראה לנגד עיניו את מפלתה של אחת מתנועות-הפועלים החזקות ביותר באירופה, ואו הוא מנסה לגייס את מפא"י למאבק אקטיווי נגד הרנויוניסטים. הפגנות הכית"רים בחוצות תל-אביב וניסיונם לשבור שביתת, מעלים בו אסוציאציות לאשר אירע בגרמניה. בשנת 1933 ראה ארלוזורוב מקבילה ברורה בין התנועות הפאשיסטיות כחול לבין הרנויוניסטים. כתשובה לדברי ברל כנצלסון, המבקש באפריל 1933 להתפטר כמחאה על מכות שפועלים היכו את הכית"רים, עונה ד"ר חיים ארלוזורוב:

„...ואם לא נעמוד על נפשנו, לא יתחשבו עם האתיקה, ירמסו אותנו בלי כל רחמים ובכל האמצעים, אם יהיה להם הכוח לכך. קיים בארץ אירגון, אשר בשיטת עבודה ידועה, בצורה של אוניפורמה * וכד', הוא מושך את הנוער. במידה שאירגון זה יתחזק הוא יסדר לנו יותר ויותר פרובו-קציות. מה יכולה להיות תגובתנו? 1. או שנחטבא תחת הנחות מופשטות ונראה את ההתפתחות בשיוויון-נפש — תהיינה תהלוכות של, הגווארדיה החומה' בחוצות תל-אביב. אבל האם הפועל יסתכל ולא יוציא תגובות ידועות? 2. או שקיים כוח מאורגן שלנו גם הוא, אוניפורמיסטי...“ 3. או שצריך מתחילה ליצור לחץ שיחנק את האירגון הזה על-ידי הבלטת כוחו המאורגן של ציבור הפועלים. האם תל-אביב תראה אותו שקטים למראה האירגון הגדול הזה, לא נרכוש סימפטיות. אנו מוכרחים להראות כי כאן קיר ברזל. עליית היטלר בגרמניה מחזקת את הרנויוניסטים. ראו כמה מלוות עליה זו. ההמון מצטער על אטוישמיותו של היטלר, אבל מקבל את הדרך שבה הוא מדכא פועלים. כל נרמה את עצמנו, על-ידי התנהגות, הגונה' לא נרכוש את אהדת העולם המטורף. יש לנו רק אפשרות להראות את כוחנו באופן שהם ידאגו כי לא תהיינה תהלוכות של חולצות חומות... המצב אינו מרשה לנו לומר שאנו מוסתלקים מהגבה על התחלות של תנועה פאשיסטית בארץ-ישראל. אם לא נדע להתגבר על הסכנה הזאת בשלב הראשון — ננטרף לעבור לשלב השני והשלישי, ולארגן כוח דומה לזה שלהם בצורתו ובדרכי לחימתו...“

מדיס.